

UDK 27-789.325:726(497.4)

ISSN 0351-2789

**ACTA
ECCLESIASTICA
SLOVENIAE**

40

TANJA MARTELANC

**KAPUCINI IN NJIHOVA ARHITEKTURA
NA SLOVENSKEM**

Ljubljana 2018

KAZALO

TABLE OF CONTENTS	7
UVODNE OPOMBE	11
KRATICE IN OKRAJŠAVE	13
PREDGOVOR	17
1 OD PRVIH MENIHOV PA DO REDA MANJŠIH BRATOV	
KAPUCINOV	21
1.1 Sv. Frančišek Asiški ter začetki reda manjših bratov	22
1.2 Konventualci in observanti	23
1.3 Manjši bratje puščavniškega življenja ali kapucini	24
2 MANJŠI BRATJE IN NJIHOVA DOMOVANJA	63
2.1 Asiški Ubožec.....	63
2.2 Razvoj samostanske arhitekture s poudarkom na arhitekturi uboštvenih redov	66
3 KAPUCINSKA ARHITEKTURA VPLIVNIH OBMOČIJ.....	107
3.1 P. Antonio da Pordenone, življenje in delo	108
3.2 Nekdanja Beneška kapucinska provinca in njena gradbena dejavnost	134
3.3 Nekdanja Tirolska kapucinska provinca in njena gradbena dejavnost	143
3.4 Nekdanja Češko-avstrijska kapucinska provinca in njena gradbena dejavnost.....	146
3.5 Nekdanja Štajerska kapucinska provinca in njena gradbena dejavnost.....	152
4 PREGLED ARHITEKTURE KAPUCINSKEGA REDA NA SLOVENSLEM	165
4.1 Nekdanji ljubljanski kapucinski samostan	167
4.2 Celjski kapucinski samostan	175
4.3 Nekdanji mariborski kapucinski samostan	185
4.4 Nekdanji ptujski kapucinski samostan	191
4.5 Svetokriški kapucinski samostan.....	197
4.6 Nekdanji krški kapucinski samostan	209
4.7 Nekdanji kranjski kapucinski samostan	217
4.8 Nekdanji novomeški kapucinski samostan	222
4.9 Škofjeloški kapucinski samostan	227
5 GLAVNE ZNAČILNOSTI KAPUCINSKE ARHITEKTURE NA SLOVENSLEM	237
5.1 Predpriprave na gradnjo	237
5.2 Redovni nadzorniki, fabricieriji in laični gradbeniki	239
5.3 Sindiki, prokuratorji in duhovni prijatelji kapucinskega reda.....	243

5.4 Lokacija kapucinskega samostana.....	245
5.5 Orientacija cerkvene stavbe	246
5.6 Tlorisna zasnova in druge arhitekturne značilnosti kapucinskih samostanov na Slovenskem.....	247
5.7 Notranjščina in oprema kapucinskih cerkva in samostanov na Slovenskem	251
5.8 Samostanski vrt.....	255
5.9 Poznejše prezidave in dozidave cerkve in bivalnega dela samostanskega kompleksa ter nova oprema	256
5.10 Upodabljajoča umetnost pri kapucinih v 17. in 18. stoletju	258
5.11 Slogovna opredelitev kapucinske arhitekture na Slovenskem	261
6 ZAKLJUČEK	267
7 POVZETEK	275
8 SUMMARY	276
9 ZUSAMMENFASSUNG.....	277
10 RIASSUNTO	278
11 PRILOGA.....	279
12 SLIKOVNA PRILOGA	285
13 VIRI IN LITERATURA	333
13.1 Viri.....	333
13.2 Literatura	341
14 IMENSKO IN KRAJEVNO KAZALO	371
NAVODILA SODELAVCEM AES	378
INSTRUCTIONS TO AES ASSOCIATES	380
PUBLIKACIJE INŠTITUTA ZA ZGODOVINO CERKVE.....	382

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	11
ACRONYMS AND ABBREVIATIONS.....	13
PREFACE	17
1 FROM THE FIRST MONKS TO THE CAPUCHIN ORDER.....	21
1.1 St Francis of Assisi and the beginnings of the Order of Friars Minor....	22
1.2 Conventuals and Observants	23
1.3 Friars Minor of hermit life or Capuchins	24
2 FRIARS MINOR AND THEIR DWELLINGS.....	63
2.1 The Poor Man of Assisi.....	63
2.2 The development of monastery architecture with the emphasis on the architecture of mendicant orders	66
3 CAPUCHIN ARCHITECTURE OF AREAS OF INFLUENCE	107
3.1 Friar Antonio da Pordenone, life and work	108
3.2 Former Venetian Capuchin province and its building activities.....	134
3.3 Former Tyrolean Capuchin province and its building activities.....	143
3.4 Former Czech-Austrian Capuchin province and its building activities	146
3.5 Former Styrian Capuchin province and its building activities.....	152
4 OVERVIEW OF CAPUCHIN ORDER ARCHITECTURE IN SLOVENIA	165
4.1 Former Capuchin convent in Ljubljana.....	167
4.2 Capuchin convent in Celje	175
4.3 Former Capuchin convent in Maribor	185
4.4 Former Capuchin convent in Ptuj.....	191
4.5 Capuchin convent in Sveti Križ	197
4.6 Former Capuchin convent in Krško	209
4.7 Former Capuchin convent in Kranj.....	217
4.8 Former Capuchin convent in Novo mesto.....	222
4.9 Capuchin convent in Škofja Loka	227
5 MAIN CHARACTERISTICS OF CAPUCHIN ARCHITECTURE IN SLOVENIA	237
5.1 Preparations for construction	237
5.2 Friars supervisors, fabricieri, and lay constructors.....	239
5.3 Syndics, procurators, and spiritual friends of the Capuchin order.....	243
5.4 Location of the Capuchin convent	245
5.5 Orientation of the church building.....	246
5.6 Ground plan and other architectural characteristics of Capuchin convents in Slovenia	247

5.7 The interior and furnishings of Capuchin churches and convents in Slovenia.....	251
5.8 Convent garden	255
5.9 Later reconstructions and additions to the church and dwelling part of the convent complex and new furnishings.....	256
5.10 Fine arts of Capuchins in the 17th and 18th centuries	258
5.11 The stylistic definition of Capuchin architecture in Slovenia	261
6 CONCLUSION	267
7 SUMMARY IN SLOVENIAN.....	275
8 SUMMARY.....	276
9 ZUSAMMENFASSUNG.....	277
10 RIASSUNTO	278
11 APPENDIX	279
12 PICTURE APPENDIX	285
13 SOURCES AND REFERENCES	333
13.1 Sources.....	333
13.2 Literature	341
14 INDEX OF NAMES AND PLACES	371
INSTRUCTIONS TO <i>AES</i> ASSOCIATES	378
PUBLICATIONS BY THE INSTITUTE FOR THE HISTORY OF THE CHURCH	382

7 POVZETEK

V pričujočem zvezku periodične publikacije *Acta Ecclesiastica Sloveniae* z naslovom *Kapucini in njihova arhitektura na Slovenskem* je podrobno predstavljena, analizirana in ovrednotena arhitektura kapucinskega reda na Slovenskem v razponu od začetka 17. do začetka 19. stoletja. Uvodoma je predstavljena kratka zgodovina kapucinskega reda, orisan je njegov prihod v slovenske dežele v času rekatolizacije ter posebej izpostavljen odnos dobrotnikov do tega reda, tako kronanih glav kot tudi preprostega kmečkega ljudstva. Poseben poudarek je namenjen tudi razlagi razumevanja pojmovanja Svetega uboštva, kot ga je živel sv. Frančišek Asiški, ki se neizbežno zrcali v zasnovi in opremi vsakega kapucinskega samostana. Na podlagi opredelitve arhitekture drugih ubožnih redov avtorica natančneje analizira arhitekturo kapucinskega reda, prav tako ubožnega reda, in izpostavi področja, ki so s svojo redovno arhitekturo vplivala na kapucinsko arhitekturo na Slovenskem. Zanimiv ekskurz predstavlja tudi detajlni opis dela p. Antonia da Pordenone, ki je na začetku 17. stoletja napisal arhitekturni traktat o kapucinski arhitekturi v »hladnejših deželah« in predstavlja odlično izhodišče za razumevanje zasnove kapucinske redovne hiše nekdanje Štajerske kapucinske province, kamor so spadali tudi samostani na naših tleh. V delu so zajeti vsi kapucinski samostani, ki so nastali v okviru nekdanje Štajerske in delno tudi Beneške kapucinske province, podrobno pa predstavljene le tisti, ki so bili zgrajeni v okvirih državnih meja Slovenije, med njimi nekdanji ljubljanski, celjski, nekdanja mariborski in ptujski, svetokriški, nekdanji krški, kranjski in novomeški ter še vedno delujoči škofjeloški kapucinski samostan. Poleg izčrpnega besedila, ki bolje osvetljuje zgodovino gradnje in zasnovo kapucinskih samostanov ter njihovo opremo in je nastalo na podlagi ohranjenih slikovnih virov, terenskega ogleda ter morebitnih arhivskih zapisov, je delu pridan tudi seznam slikovnega gradiva, ki je bil pri opredelitvi kapucinske arhitekture na Slovenskem tudi uporabljen. Raziskava je osredotočena predvsem na čas od ustanovitve prvega samostana do razpustitve nekaterih samostanskih hiš. Poznejša arhitekturna zgodovina ohranjenih samostanskih kompleksov je orisana le obrobno. Kapucinska arhitektura na Slovenskem je tako s pričujočim delom v okvirih umetnostnozgodovinske stroke prvič celostno predstavljena in valorizirana.

Ključne besede: *kapucini, redovna arhitektura, p. Antonio da Pordenone (1560–1628), Štajerska kapucinska provinca, kapucinska arhitektura na Slovenskem*

8 SUMMARY

This volume of the periodical publication *Acta Ecclesiastica Sloveniae* entitled *The Capuchins and Their Architecture in Slovenia* includes the detailed, analysed, and evaluated architecture of the Capuchin order in Slovenia from the beginning of the 17th to the beginning of the 19th century. First, a brief history of the Capuchin order is presented, its arrival in the Slovenian lands during the time of re-Catholicisation is sketched, and the attitude of benefactors towards this order is especially emphasised since it included all from royalty to simple peasants. A special emphasis is placed on the explanation of the understanding of how Holy Poverty is comprehended, as it was lived by St Francis of Assisi, and which is inevitably reflected in the design and furnishings of each and every Capuchin convent. Based on the definition of architecture of other mendicant orders, the author analyses the architecture of the Capuchin order, which is also a mendicant order, in detail and exposes the areas which have influenced Capuchin architecture in Slovenia with their own monastic architecture. An interesting part is also the detailed description of the work by friar Antonio da Pordenone, who wrote an architectural treatise about Capuchin architecture in “colder lands” at the beginning of the 17th century and which is an excellent starting point for the understanding of how the Capuchin monastic house in the former Styrian Capuchin province, to which all Slovenian convents belonged, was designed. The work encompasses all Capuchin convents which were created within the former Styrian and partly also Venetian Capuchin provinces, but deals in greater detail only with those which were built within the state borders of Slovenia, including the monasteries in Ljubljana, Celje, formerly Maribor and Ptuj, Sveti Križ, formerly Krško, Kranj, and Novo mesto and the still operational Capuchin convent in Škofja Loka. In addition to the comprehensive text that sheds brighter light on the history of construction and the design of Capuchin convents as well as their furnishings and was created on the basis of the preserved image sources, field inspection, and possible archival records, a list of photos which were also used when defining the Capuchin architecture in Slovenia is appended to this work. The research mainly focuses on the time from the foundation of the first convent to the suppression of some monastic houses. The later architectural history of the preserved convents complexes is only roughly sketched. Thus, within the art history profession Capuchin architecture in Slovenia has been comprehensively presented and assessed for the first time through the work before us.

Keywords: *Capuchins, monastic architecture, friar Antonio da Pordenone (1560–1628), Styrian Capuchin province, Capuchin architecture in Slovenia*

Prevedla: Maja Sužnik

9 ZUSAMMENFASSUNG

Dieser Band der periodischen Publikation *Acta Ecclesiastica Sloveniae* mit dem Titel *Kapuziner und ihre Architektur in Slowenien* bietet eine detaillierte Darstellung, Analyse und Bewertung der Architektur des Kapuzinerordens im Gebiet des heutigen Sloweniens vom Anfang des 17. Jahrhunderts bis Anfang des 19. Jahrhunderts. In der Einleitung ist eine kurze Geschichte des Kapuzinerordens und die Ankunft des Ordens auf dem Gebiet des heutigen Sloweniens in der Zeit der Rekatholisierung dargestellt, hervorgehoben ist auch die Beziehung der Wohltäter zum diesen Orden, sowohl der Monarchen als auch der bäuerlichen Bevölkerung. Besonders betont ist die Erklärung der Auffassung von Heiliger Armut wie von Hl. Franziskus von Assisi gelebt, was unausweichlich im Entwurf und Einrichtung jedes Kapuzinerklosters reflektiert ist. Auf Grundlage von Begriffsdefinition der Architektur von anderen Bettelorden analysiert die Autorin ausführlich die Architektur des Kapuzinerordens, der auch ein Bettelorden ist, und hebt die Bereiche hervor, die mit ihrer Orden-Architektur die Kapuzinerarchitektur im Gebiet des heutigen Sloweniens beeinflussten. Ein interessanter Exkurs ist die detaillierte Beschreibung des Werks von P. Antonio da Pordenone, der Anfang des 17. Jahrhunderts einen Architekturtraktat über die Kapuzinerarchitektur in „kälteren Ländern“ schrieb, der einen ausgezeichneten Ausgangspunkt für das Verständnis vom Entwurf des Kapuziner-Ordenshauses der ehemaligen Steierischen Kapuzinerprovinz, woher auch die Klöster im Gebiet des heutigen Sloweniens gehörten, darstellt. Das Werk umfasst alle Kapuzinerklöster, die auf dem Gebiet der ehemaligen Steiermark und teilweise auch der venezianischen Kapuzinerprovinz entstanden, detailliert sind aber nur diese dargestellt, die innerhalb der Grenzen des heutigen Sloweniens gebaut waren, hierunter auch die Klöster in Ljubljana, Celje und Sveti Križ, die ehemaligen Klöster in Maribor, Ptuj und Krško, die Klöster in Kranj und Novo mesto und der noch immer aktive Kapuzinerkloster in Škofja Loka. Außer dem ausführlichen Text, der die Geschichte des Baues und Entwurfs der Kapuzinerklöster und ihre Einrichtung präsentiert und auf Grundlage von Bildquellen entstand, der Feldforschung und potentielltem Archivmaterial enthält das Werk auch eine Liste von Bilddokumenten, die auch bei der Bestimmung von Kapuzinerarchitektur im slowenischen Gebiet verwendet wurde. Die Studie fokussiert sich meistens auf die Zeit seit der Gründung des ersten Klosters bis zum Auflösung einiger Klosterhäuser. Nur übersichtsartig ist die spätere Baugeschichte der erhaltenen Klosterkomplexe dargestellt. So ist die Kapuzinerarchitektur im Gebiet des heutigen Sloweniens mit diesem Werk im Rahmen der kunsthistorischen Disziplin zum ersten Mal gänzlich dargestellt und valorisiert.

Schlüsselwörter: *Kapuziner, Ordensarchitektur, P. Antonio da Pordenone (1560–1628), Steierische Kapuzinerprovinz, Kapuzinerarchitektur im Gebiet des heutigen Sloweniens*

Prevedla: Tina Benčina

9 789616 844628

25 EUR